

Skjelettutvalget

Ved utvalgsleder Nils Anfinset og sekretariatsleder Vidar Enebakk

Dato: 11. mai 2016

Deres ref.:

Vår ref.:

Forslag til forenklet praksis ved behandling av søknader om prøvetakning på humanosteologisk materiale fra forhistorisk tid og middelalder

Kulturhistorisk museum og Institutt for medisinske basalfag forvalter store samlinger av humanosteologisk materiale. Museet har forvaltningsansvar for samlinger fra forhistorisk tid og middelalder. Det har i de siste årene vært stor interesse for ulike fysiske analyser av prøver fra disse samlingene.

Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning på menneskelige levninger (Skjelettutvalget) ble opprettet i 2008 av Utdannings- og Forskningsdepartementet etter forslag fra Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin (NEM) og kollegiet ved Universitetet i Oslo. Behovet for å opprette en uavhengig nasjonal komité ble tydelig i forbindelse med Universitetet i Oslos arbeid omkring oppbevaring og forskning på samisk materiale ved De Schreinerske Samlinger, samt krav om tilbakeføring av deler av dette materialet. UiO mener det er viktig at Skjelettutvalget også bistår med etiske vurderinger av forskningsprosjekter som undersøker humant materiale fra arkeologiske kontekster eldre enn 1537. Mange slike saker er nå vurdert av Skjelettutvalget og utvalget har både gjennom enkeltsaker og gjennom utarbeidelse av generelle retningslinjer etablert et godt rammeverk for UiO til å vurdere etiske aspekter ved bruk av humanosteologisk materiale til ulike prøver. Vi ser at de fleste saker nå behandles etter fastlagte rutiner. Saker som prinsipielt har vært drøftet og rådgitt gjentatte ganger, sendes fortsatt til behandling hos Skjelettutvalget som enkeltkasus.

Kulturhistorisk museum og Institutt for medisinske basalfag mener at det er behov for å forenkle saksbehandlingsprosedyrene. Dette er i tråd med regjeringens ønske om avbyråkratisering og

Kulturhistorisk museum

Postadr.: Postboks 6762 St. Olavs plass, 013
Oslo

Kontoradr.: Fredriksgate 3

Telefon:

Telefaks:

Org.nr.: 971 035 854

egen institusjons ønske om raskere saksbehandling. Skjelettutvalget behandler søknader kun fire ganger i året. Lang saksbehandlingstid kan være kritisk for forskningsprosjekter med kort tidsramme, dersom de i hvert tilfelle skal søke både det aktuelle forvaltningsmuseet og Skjelettutvalget.

Etter Kulturminneloven med forskrift har Universitetsmuseene med arkeologiske samlinger forvaltningsansvar for de delene av samlingen som er deponert i De Schreinerske Samlinger. Det er disse museene som behandler søknader om fysiske inngrep i skjelettmaterialet.

Vurderingen av søknader ved Kulturhistorisk museum baserer seg på en rekke kriterier, herunder:

- Prosjektets vitenskapelige kvalitet og relevans
- Forskeren eller forskergruppens kompetanse
- Arten og omfanget av inngrepet
- Mengden representativt materiale i samlingene totalt (materialets sjeldenhet)
- Etiske forhold
- Juridiske forhold
- Utstillingspotensial

Disse vurderingene gjelder i praksis alle søknader om fysiske inngrep i samlingene, men er på visse punkter særlig viktige for skjelettmateriale. I forbindelse med de fleste søknader Kulturhistorisk museum mottar, hersker det liten tvil fra museets side om hvordan saken skal behandles. Lovverk og etablerte rutiner sikrer vedtak som både tar hensyn til ønsket om kunnskapsvekst og hensyn til behov for bevaring. Strengt etiske utfordringer knyttet til behandling av menneskelig materiale oppstår sjeldent i forbindelse med behandling av materiale fra forhistorisk tid og middelalder.

Rådgiving i etiske forhold knyttet til behandling av menneskelig materiale, er Skjelettutvalgets hovedansvar og rådgivingen bør fungere – og har fungert – som allmenne retningslinjer. På denne bakgrunn ønsker museet å forenkle saksbehandlingsprosedyrene ved at søknader om fysiske inngrep i humant materiale fra egne samlinger vurderes etter normale prosedyrer, som beskrevet over. Til denne vurderingen ønsker vi å innføre som vanlig praksis at søker viser til aktuelle paragrafer i Skjelettutvalgets generelle etiske retningslinjer samt presedens i tilsvarende saker som har vært behandlet tidligere. Dersom søknaden følger etablerte råd fra Utvalget, kan den godkjennes, dersom også øvrige vilkår er oppfylt. Vedtaket skal i så fall begrunnes. Dersom

søknaden reiser etiske problemstillinger som ikke tidligere er behandlet, vil Kulturhistorisk museum fortsatt be søker om å konsultere Skjelettutvalget før vedtak. Behandling av rutinesaker vil sendes Skjelettutvalget i kopi.

Vi understreker at denne forenklete saksbehandlingspraksisen gjelder for materiale fra forhistorisk tid og middelalder. Saker som omfatter samisk materiale eller materiale der det er skjellig grunn til å tro at analyser vil berøre nåtidige, mellommenneskelige forhold, vil selvfølgelig fortsatt håndteres i nært samarbeid med Skjelettutvalget og berørte myndigheter.

Vi hører gjerne fra dere om denne saken.

Vennlig hilsen

Håkon Glørstad

Direktør

Kulturhistorisk museum

Anne Lene Melheim

Seksjonsleder, Arkeologisk seksjon

Kulturhistorisk museum

Jan G. Bjålie

Instituttleder

Institutt for medisinske basalfag

Per Holck

Daglig leder, De Schreinerske Samlinger

Institutt for medisinske basalfag

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved UiO i tråd med UiOs reglement for elektronisk godkjenning.

Kopi: Kunnskapsdepartementet

